

NÖVÉNYVÉDELEM

33. ÉVFOLYAM * 1997. DECEMBER * 12. SZÁM

CUKORRÉPA-TERMELŐKNEK

SZAKNYELVI SAROK

TALLÓZÁS TÉVES,
VAGY VITATHATÓ
SZAKMAI FOGALMAK,
NÉVALKALMAZÁSOK KÖZÖTT
A NÖVÉNYKÖRTANBANA PALÁNTADŐLÉST,
GYÖKÉRFEKÉLYT OKOZÓ
PYTHIUM FAJOK

Kövics György

*Debreceni Agrártudományi Egyetem
Növényvédelmi Tanszék, 4015 Debrecen,
Pf. 36*

A Magyarországon megjelent legutóbbi mikológiai határozókönyv (Bánhegyi és mtsai, 1985–87) alapvetően még a Saccardo (1878, 1884) alkotta rendszerre épül, jóllehet a taxonómusok azóta számos, biológiai kutatásai eredményen alapuló sarkalatos változást fogadtak el. A moszatgomba (Phycomycetes osztály) elnevezés az újabb taxonómiai felfogás értelmében kerülendő. Ezek a *sensu lato* „gombák” részben a kromiszta (Chromista) országba (Oomycota törzs, Oomycetes osztály), más csoportjaik (Chytridiomycota és Zygomycota törzsek) viszont a valódi gombák országába (Fungi) tartoznak (Hawksworth és mtsai 1995).

A hazai tankönyvekben, publikációkban gyakran szerepel a palántadőlést, gyökérfekélyt előidéző kórokozók között egy petespórás (Oomycota) „moszatgomba”, melyet *Pythium debaryanum* Hesse-ként említenek. A gomba legitim fajként való elfogadása még a specialista mikológusok körében is vitatott. A

Pythium debaryanum (mint „*de Baryanum*”) Hesse (1874) első leírásából és ábrából világosan kitűnik, hogy nem tiszta tenyészetrel dolgozott, hanem a *P. intermedium* és egy másik gomba keverékével. A kifejlődésük után lehulló, láncokba összekapcsolódó hifarészek (konídiumok) a *P. intermedium* fajhoz tartozók, az ivaros és a sporangiumelemek pedig egy másik fajhoz, melyet nem lehet meghatározni. A *Pythium debaryanum* néven a *P. ultimum*, *P. irregulare*, sőt még a *P. sylvaticum* számos téves meghatározása is szerepel (Plaats-Niterink 1981).

Ezzel ellentétes véleményen van Dick (1990), aki határozókönyvében elismerhetőnek tekinti a *Pythium debaryanum* fajt. Middletonnal (1943) ért egyet, akinek a leírása megegyezik az eredeti leírással azon vita ellenére, hogy a „laterális” (oldalsó) melléknevet hogyan értelmezik az antheridium vonatkozásában (Waterhouse 1967).

A különbség az antheridium sejt oogoni-umhoz való laterális ráilleszkedése (application), illetve a laterális hozzákapszolódása (attachment) között van, melynek nem tulajdonítottak jelentőséget a faj leírásakor. Dick (1990) nem lát alapot a faj visszautasítására sem amiatt, hogy az eredeti leírásban a *P. intermedium* hifarészei szerepelnek, sem amiatt, hogy izolátumait számos szerző tévesen identifikálta.

Sajnálatos módon az Oomycoták taxonómiai kutatásával – tudomásom szerint – Magyarországon jelenleg nem foglalkoznak, így a palántadőlés előidézőjével kapcsolatban etiológiai állásfoglalás kialakítására, a hazai *Pythium* fajok elterjedtségének felmérésére, (nem egyszerű) identifikálására nem akad vállalkozó kutató. Ez a hiány különösen annak ismeretében jelent gyakorlati problémát, hogy a védekezésre használható fungicid megválasztásakor a kórokozó ismerete nélkülözhetetlen: a palántadőlés és gyökérfekély előidézésében szerepet játszó kórokozók közül az Oomycoták ellen pl. a propamokarb hatóanyag kiváló, más gombák ellen (pl. *Rhizoctonia solani*, *Fusarium* spp.) viszont nem hatékony.

IRODALOM

- Bánhegyi, J., Tóth, S., Urbrizsy, G. és Vörös, J.** (1985–1987): Magyarország mikroszkopikus gombáinak határozókönyve. Vol. 1–3. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Dick, M. W.** (1990): Keys to Pythium. College of Estate Management. Whiteknights. Reading RG6 2AW, UK
- Hawksworth, D. L., Kirk, Sutton, B. C. and Pegler, D. N.** (1995): Ainsworth & Bisby's Dictionary of the Fungi. Eighth Edition. CAB International, Wallingford Oxon OX10 8DE UK
- Hesse, R.** (1874): *Pythium debaryanum*, ein endophytischer Schmarotzer. Diss. Univ. Halle, 1–76.
- Middleton J. T.** (1943): The taxonomy, host range and geographic distribution of the genus *Pythium*. Memoirs of the Torrey Botanical Club 20: 1–171.
- Plaats-Niterink, A. J. van der** (1981): Monograph of the genus *Pythium*. Studies in Mycology, 21: 189–190.
- Saccardo, P. A.** (1878): Fungi Veneti novi vel critici, Series 7. Michelia, 1: 133–321.
- Saccardo, P. A.** (1884): Sylloge Fungorum Omnium Hucusque Cognitorum Vol. III. Padova 1–860. Lithoprinted by Edwards Brothers, Inc. Ann Arbor, Michigan 1944. 11.
- Waterhouse, G. M.** (1967): Key to *Pythium* Pringsheim. Mycological Papers, Commonwealth Mycological Institute, Kew, 109: 1–15.

1998. augusztus 23–28.

6. Nemzetközi Mikológiai Kongresszus
6th International Mycology Congress

A rendezvény helye:

Részletes tájékoztató kapható:

Jeruzsálem

Secretariat

6th International Mycological Congress

P. O. Box 50006

Tel Aviv 61599

Israel

1998. szeptember 6–13.

Negyedik Nemzetközi Dipterológiai Kongresszus 1998
Fourth International Congress of Dipterology 1998

A rendezvény helye:

Részletes tájékoztató kapható:

Oxford

Oxford International

ICD4

Summertown Pavilion

Middle Way

Oxford

OX2 7LG

United Kingdom

Fax: 44 1865 511570

E-mail: 101475.1765@compuserve.com